

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Tárgy: Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre takarmány-alapanyagok forgalomba hozataláról és felhasználásáról

COM(2008) 124 végleges – 2006/0050 (COD)

(2009/C 77/21)

2008. március 18-án a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 37. cikkének és 152. cikke (4) bekezdésének alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a takarmány-alapanyagok forgalomba hozataláról és felhasználásáról

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2008. szeptember 2-án elfogadta véleményét. (Előadó: Frank ALLEN.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2008. szeptember 17–18-án tartott, 447. plenáris ülésén (a szeptember 17-i ülésnapon) egyhangúlag elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság által előterjesztett rendeletjavaslatot.

1.2 Az EGSZB örömmel fogadja a javaslat 4. cikkének (1) bekezdését és 5. cikkének (1) bekezdését, amelyek szerint a takarmányhigiéniai és az élelmiszerjogi rendelet az élelmiszertermelő állatoknak szánt takarmányra és a kedvtelésből tartott állatok eledelére is alkalmazandó.

1.3 Fontos, hogy az ellenőrző hatóságok hozzáférjenek a piacra kerülő takarmány összetételével, illetve állítólagos tulajdonságaival kapcsolatos mindenfajta információhoz, hogy ellenőrizni tudják a címke hitelességét.

1.4 Az olyan takarmányipari vállalkozóknak, akik első ízben hoznak forgalomba takarmányt az uniós piacon, illetve az EU területén kívülről importált takarmányt vagy takarmány-alapanyagokat használnak, gondoskodniuk kell arról, hogy a szóban forgó importtevékenységek megfeleljenek ugyanazoknak a normáknak, mint amelyeket az EU területéről származó alapanyagok esetében alkalmaznak. Lehetővé kell tenni, hogy a normáknak való megfelelést az ellenőrző hatóságok minden esetben megvizsgálhassák.

1.5 Kötelezettséget kell vállalni arra, hogy a kisállateledel címkéjén feltüntetett telefonszámra válaszoló személy megfelelő képzettséggel rendelkezik a vásárlói kérdések kezelése terén, és hogy az érdeklődők a lehető legrövidebb időn választ kapnak.

1.6 A 17. cikk (1) bekezdésének a) és b) pontját minden esetben alkalmazni kellene. Ez azt jelenti, hogy az összetett takarmány címkéjén mindig fel kell tüntetni azokat az állatfajokat vagy -kategóriákat, melyek etetésére az összetett takarmányt szánták, illetve a rendeltetészerű etetési útmutatást.

2. Háttér

2.1 Jelenleg a takarmány-alapanyagok és az összetett takarmány forgalmazását öt régi tanácsi irányelv és közel 50 módosító vagy végrehajtó jogi aktus szabályozza. A jogi szabályozás rendkívül szerteágazó, számos kereszthivatkozást tartalmaz, ami nehezíti a jogszabályok megértését és egységes módon történő végrehajtását a különböző tagállamokban. Két tagállam például az összetett takarmány engedélyezett D3-vitamin-szintjét illetően különbözőképpen alkalmazta az irányelvet.

2.2 Az összetett takarmány tagállamok közötti kereskedelme a termelés mindössze 2,6 %-ának felel meg, ami arra enged következtetni, hogy valószínűleg kereskedelmi akadályok állnak fenn, és a meglévő irányelveket nem egységesen alkalmazzák.

2.3 Megjegyzendő, hogy 2005-ben a 25 tagú EU-ban 5 millió gazda 129 milliárd EUR összértékben termelt tejet, valamint disznó-, baromfi-, marha- és borjúhúst. A megvásárolt összetett takarmány értéke 37 milliárd EUR volt. Az európai takarmányágazat (a kedvtelésből tartott állatok eledelét leszámítva) közel 100 000 ember számára biztosít közvetlen munkalehetőséget körülbelül 4 000 létesítményben.

2.4 A felhasznált takarmány mintegy 48 %-a a gazdaságokban termesztett szálatakarmány pl. fű, silótakarmány, széna, kukorica stb. A takarmány 32 %-át összetett takarmányként értékesítik.

2.5 Körülbelül 62 millió uniós háztartásban vannak kedvtelésből tartott állatok. Az uniós kisállateledel-piac megközelítőleg évi 9 milliárd eurós forgalmat bonyolít le, közvetlenül 21 000 embernek biztosítva munkalehetőséget.

2.6 A címkézés végrehajtási, nyomkövetési és ellenőrzési célokra, valamint a felhasználó tájékoztatására szolgál.

2.7 Felmerült a kérdés, hogy a kedvtelésből tartott állatoknak szánt eledel címkézéséről szóló jelenlegi szabályozás félrevezetheti a vásárlókat az állateledel alapanyagainak minőségét és jellegét illetően.

3. A takarmányokkal kapcsolatos fogalommeghatározások

3.1 A takarmányokat négy kategóriába sorolják:

- a) a közvetlenül adható (pl. fű vagy gabonafélék) vagy összetett takarmány alapanyagaként szolgáló takarmány-alapanyagok;
- b) takarmány-adalékanyagok, azaz például mikroorganizmusok vagy készítmények (a takarmány-alapanyagok és az előkeverékek kivételével), amelyeket bizonyos célokból szándékosan adnak a takarmányhoz;
- c) összetett takarmány: takarmány-alapanyagok keveréke, amely adalékanyagokat is tartalmazhat, és amelyet állatok etetésére használnak teljes értékű vagy kiegészítő takarmány formájában;
- d) gyógyszeres takarmány: további feldolgozás nélkül az állatoknak adandó, állatgyógyászati termékeket tartalmazó takarmány.

3.2 A takarmány-alapanyagok és az összetett takarmányok messze a legelterjedtebb takarmányfajták.

4. Az Európai Bizottság javaslata

4.1 A javaslat az Európai Bizottság folyamatban lévő egyszerűsítési programjának részét képezi, és összhangban áll az Európai Bizottság jobb szabályozást célzó politikájával és a lisszaboni stratégiával.

4.2 A takarmányok – ideértve a kedvtelésből tartott állatok eledelét is – forgalmazására vonatkozó általános szabályokat jelenleg a takarmány fajtájától függően számos irányelv tartalmazza, így például az összetett takarmány forgalmazásáról szóló 79/373/EGK irányelv, valamint a különleges táplálkozási célokra szánt („diétás”) takarmányok forgalmazásának szabályait lefektető 93/74/EGK irányelv is. A 96/25/EK tanácsi irányelv a takarmány-alapanyagok forgalmának és felhasználásának általános szabályait állapítja meg, a 82/471/EGK tanácsi irányelv pedig a takarmány-alapanyagok kategóriájába tartozó, a takarmányban felhasznált egyes termékek („bioproteinek”) forgalmazási feltételeit szabja meg. A javasolt rendelet egyszerűsíti, egyszerűsíti, aktualizálja és korszerűsíti a fent említett rendelkezéseket.

4.3 A fertőző szivacsos agyvelőbántalmakról (TSE) szóló rendelet (999/2001/EK) többek között megtiltotta az élelmiszer-termelési céllal tartott állatok hús- és csontliszttel való etetését. Az állati melléktermékekről szóló rendelet (1774/2002/EK) rögzítette azokat a feltételeket, amelyek mellett ezek a termékek takarmányozásra felhasználhatók. A géntechnológiával módosított élelmiszerekről és takarmányokról szóló rendelet (1829/2003/EK) tartalmazza a géntechnológiával módosított takarmányok felhasználásának szabályait. A takarmányhigiénia követelményeinek meghatározásáról szóló rendelet (183/2005/EK) elsősorban a takarmányok előállításának biztonságosságát hivatott biztosítani. Ezeket a rendelkezéseket, amelyeket már azon új, integrált megközelítés értelmében

vezettek be, amely szerint az élelmiszerbiztonságnak a termelőtől a felhasználóig kell terjednie, nem módosítják.

4.4 A javasolt új rendelet általános célkitűzései a takarmány-alapanyagok és az összetett takarmány forgalmazásáról és címkézéséről szóló irányelvek egységes szerkezetbe foglalására, felülvizsgálatára és korszerűsítésére irányulnak.

4.5 A szubszidiaritás elve annyiban érvényesül, amennyiben a javaslat nem tartozik a Közösség kizárólagos hatáskörébe. A javaslat megfelel az arányosság elvének, mivel harmonizálja a takarmányok forgalmazására és felhasználására vonatkozó szabályozási keretet.

4.6 A javaslat megszünteti a szükségtelen és nem hatékony címkézési követelményeket. A jelenlegi javaslat szerint az összetevőkről szóló címkézésnek meg kell egyeznie az élelmiszerekre vonatkozó követelményekkel. Az új szabály szerint már nem kötelező feltüntetni az összes alapanyag százalékos arányát, elég tömegük szerinti csökkenő sorrendben feltüntetni őket. Jelenleg a címkén az élelmiszer-teremlés céljából tartott állatoknak szánt összetett takarmányban felhasznált minden takarmány-alapanyagot fel kell tüntetni a teljes súly százalékában, kb. 15 %-os tűréshatárral. A gazdák nem tudják meg az egyes alapanyagok valódi részarányát. Az új javaslat szerint ha egy gyártó önkéntes alapon feltüntetni a százalékokat, pontosan kell megadnia őket. Ezenkívül az összetett takarmányok címkén szereplő alapanyagainak pontos részarányait is fel kell tüntetni. Végezetül, ha csak az alapanyagok tömeg szerinti csökkenő sorrendje van megadva, a gazda információt kérhet a takarmány összetételéről a gyártótól, aki csak akkor tagadhatja meg a tájékoztatást, ha az üzleti titkot sértene.

4.7 Az összetett takarmányt uniós piacon első ízben forgalomba hozó takarmányipari vállalkozó nevét világosan fel kell tüntetni a címkén.

4.8 A címkén szereplő minden önként megadott információnak pontosnak és a végfelhasználó számára érthetőnek kell lennie.

4.9 Az Európai Bizottság köteles lesz rendszeresen frissített jegyzéket vezetni azokról az alapanyagokról, melyeket tilos forgalomba hozni. Ezenfelül az Európai Bizottság útmutatókat fogadhat el a takarmány-alapanyagok, a takarmány-adalékanyagok és az állatgyógyászati készítmények közötti különbségtétel tisztázására.

4.10 A forgalomba hozatal előtti engedélyezési követelménynek arányosnak kell lennie a kockázattal annak biztosítása érdekében, hogy az új takarmány-alapanyagok helyes használata megfelelően fel legyen tüntetve. A termelőtől a felhasználóig terjedő integrált élelmiszer-biztonsági megközelítéssel (lásd a 178/2002/EK rendeletet) nyugodtan csökkenteni lehetne a bürokráciát ezen a téren. Nem indokolt, hogy a bioproteineket, illetve az új takarmány-alapanyagokat kivétel nélkül forgalomba hozatal előtti engedélyezési eljárásnak kelljen alávetni.

4.11 Az a tendencia, hogy növekvő mértékben állnak rendelkezésre a takarmányadagok melléktermékei annak eredményeképpen, hogy erősödik az alapvető gabonáért folytatott verseny a takarmány-, az élelmiszer- és az üzemanyagipar között. Az egyértelmű termékinformáció hiánya hozzájárul a szóban forgó anyagok nem kellő mértékű használatához.

4.12 Az Európai Bizottság javasolja, hogy minden érintett felet (és felhasználót) vonjanak be a takarmány-alapanyagok közösségi jegyzékének összeállításába, amely az irányelvben szereplő jelenlegi, nem kimerítő jegyzéknél átfogóbb volna, és jobban igazodna a piaci fejleményekhez. Az érdekelteket továbbá arra bátorítja, hogy az önkéntes címkézés keretében dolgozzanak ki a helyes címkézési gyakorlatról szóló közösségi kódexeket: külön kódexet a kedvtelésből tartott, és külön kódexet az élelmiszer-termelési céllal tartott állatoknak szánt eledelre vonatkozóan. Az Európai Bizottságot tanácsadói szerepben be kell vonni az önkéntes közösségi jegyzék és a kódexek kidolgozásába, és mindkét esetben a Bizottság végső jóváhagyása szükséges (társszabályozás).

4.13 A takarmány-adalékanyagok címkézése általában csak az érzékeny adalékanyagok esetében lenne kötelező. A többi adalékanyag címkézése önkéntes alapon történhetne, az érdekelt felek helyes gyakorlatról szóló, a társszabályozás szerint jóváhagyott kódexének megfelelően.

4.14 A kedvtelésből tartott állatok eledeléhez fűződő cél pedig arra irányul, hogy a kisállatok eledelének címkéi még pontosabb tájékoztatást nyújtsanak, és hogy a vevőt ne tévessze meg a félrevezető címkézés. A tápértékre vonatkozó kijelentések tudományos helytállóságának ellenőrizhetőnek kell lennie. A 19. cikk értelmében a kedvtelésből tartott állatok eledelének címkéjén egy díjmentesen hívható telefonszámot is fel kell tüntetni, amelyen a vásárló tájékoztatást kaphat a kategóriánként feltüntetett alap- és adalékanyagokról.

4.15 A különleges táplálkozási célokra szánt takarmány forgalmazása csak akkor lehetséges, ha az rendelkezik a megadott lényegi táplálkozási jellemzőkkel, mely rendelkezést engedélyeztek és a 10. cikkkel összhangban létrehozott jegyzékbe felvettek. A 13. cikk (3) bekezdése értelmében a takarmány címkézésén és kiszerezésén nem állítható, hogy segítségével megelőzhető, kezelhető vagy gyógyítható valamilyen betegség.

4.16 A takarmány címkézése és kiszerezése nem tévesztheti meg a felhasználót. A kötelező címkézési adatokat teljességükben a csomagolás szembeötlő részén kell feltüntetni.

4.17 A takarmányt uniós piacon első ízben forgalomba hozó takarmányipari vállalkozó felelős a címkéken feltüntetett adatokért, valamint gondoskodik meglétükről és alapvető pontosságukról.

5. Általános megjegyzések

5.1 Az élelmiszerjog általános elveiről szóló rendeletnek, a takarmányhigiénéről szóló rendeletnek és végrehajtási rendelkezéseiknek köszönhetően jelentősen javult az élelmiszer- és takarmánybiztonság. A továbbfejlesztett nyomonkövetési rendszer és a HACCP (veszélyelemzés és kritikus ellenőrzési pont) elvének a takarmányiparban történő bevezetése általánosságban jobb takarmánybiztonságot garantál.

5.2 Alapvetően fontos, hogy a javasolt módosítások ne csorbítsák az élelmiszer-termelés céljából tartott állatok esetében szükséges biztonsági normákat.

5.3 A takarmányipari vállalkozók kötelesek a felelős hatóságok rendelkezésére bocsátani minden olyan információt, amely alapján bizonyítható, hogy megfelelően betartják a szabályokat.

5.4 Az adminisztratív terhek csökkentése általában üdvözlendő, mivel számos területen a papírmunka tekintetében túl sok követelménynek kell megfelelnünk.

5.5 Az élelmiszer-termelési céllal tartott kérődző állatok esetében fel sem szabadna merülnie a kérdésnek, hogy engedélyezzék-e hús- vagy csontliszttel való etetésüket. A fertőző szivacsos agyvelőbántalmakról (TSE) szóló rendelet (999/2001/EK) jelenleg megtiltja az élelmiszer-termelési céllal tartott állatok hús- és csontliszttel való etetését. A kedvtelésből tartott állatok eledelében használható hús-, illetve csontliszt. A javasolt rendelet nem terjeszt elő változást a hús- és a csontliszt felhasználásában, mivel e kérdéskör nem tartozik jelen rendeletjavaslat alkalmazási körébe. E témát a nem emberi fogyasztásra szánt állati melléktermékekre vonatkozó egészségügyi szabályok megállapításáról szóló rendeletre tett javaslat keretében kell majd megvitatni.

5.6 Az összetett takarmányt általában az állattenyésztő területekhez közel állítják elő, azaz a termelési létesítmények gyakran olyan vidéki területeken vannak, ahol korlátozottak a foglalkoztatási lehetőségek. A takarmány gazdaságokba történő szállítása tekintetében az is jó, ha van helyi elosztórendszer, és az árut nem kell nagy távolságokból kamionnal szállítani, mivel így csökken az üvegházhatású gázok kibocsátása.

5.7 Az Európai Bizottság hangsúlyozza, hogy az összetett takarmány Unión belüli kereskedelme nem számottevő, és véleménye szerint e kereskedelem ösztönzése révén a javasolt új irányelv fokozza majd a versenyt.

6. Részletes megjegyzések

6.1 Az EGSZB általánosságban üdvözli a takarmányágazat egyszerűsítésére, ésszerűsítésére és adminisztratív hatékonyságának növelésére irányuló javaslatot.

6.2 A javasolt új rendelet nagyobb fokú szabadságot és felelősséget ad a takarmányipari vállalkozóknak. A 12. cikk (1) bekezdésének rendelkezése szerint a takarmánygyártó felelős a címkéken feltüntetett adatokért, valamint ő gondoskodik azok meglétéről és alapvető pontosságáról. Ezek az adatok továbbá meg kell, hogy feleljenek a javasolt rendelet követelményeinek,

illetve más idevonatkozó rendeletekben (183/2005/EK, 178/2002/EK, illetve 1831/2003/EK) foglalt követelményeknek. Míg a 882/2004/EK rendelet általános rendelkezéseket határoz meg a szabályok követelményeinek történő megfelelés ellenőrzésének biztosítása céljából végrehajtott hatósági ellenőrzések tekintetében, az Élelmiszerügyi és Állategészségügyi Hivatalnak (ÉÁH) biztosítania kell a következetes alkalmazást. Az olyan, uniós piacon takarmányt első ízben forgalomba hozó takarmányipari vállalkozókat, akik az EU területén kívülről származó importtermékeket használnak, megfelelő ellenőrzési mechanizmusoknak kell alávetni, biztosítandó, hogy a szóban forgó importtevékenységek megfeleljenek ugyanazoknak a normáknak, amelyeket az EU területéről származó termékek esetében alkalmaznak.

6.3 Az, hogy a takarmány-előállítókra több felelősség hárul vállalkozásuk szabályozása terén, azt jelenti, hogy ha súlyos probléma merül fel, például mérgező anyagokkal szennyezett, az állattenyésztésre vagy a környezetre káros takarmányt találnak, különösen az új takarmány-alapanyagok területén, az élelmiszer-termelési célú állattartási ágazat súlyos károkat szenvedhet, mielőtt a megfelelő helyreállítási intézkedéseket meghozzák. Még komolyabb problémák merülhetnek fel, ha a gyártó nem rendelkezik elegendő pénzügyi forrásokkal a probléma megoldásához.

6.4 A származékos pénzügyi, társadalmi és gazdasági veszteségekre való tekintettel a takarmány vásárlójának, azaz az állattartónak katasztrófa helyzet esetén megfelelő védelmemre van szüksége. Ezért a fenti elgondolásokat külön jogszabályi keretben, továbbá az Európai Bizottság által az Európai Parlament és a Tanács számára az alábbi tárgyban készített jelentés fényében kell tárgyalni: „A takarmányozási ágazatban a közösségi szintű pénzügyi garanciák megvalósítható rendszeréről és

az élelmiszer- és a takarmányozási ágazatban az anyagi felelősségre vonatkozó, a tagállamokban meglévő és közösségi szintű jogi rendelkezésekről, rendszerekről és gyakorlatokról”⁽¹⁾.

6.5 A múltban elkövetett igen súlyos hibákra tekintettel e területen tiszteletben kell tartanunk az elővigyázatosságot elvét.

6.6 Nem valószínű, hogy jelentősen bővülni fog az élelmiszer-termelési céllal tartott állatoknak szánt összetett takarmány Unión belüli kereskedelme, mivel a vásárlók szívesebben vásárolnak helyi takarmányipari vállalkozóktól. Ez a helyzet változhatna, ha multinacionális cégek vennék át az irányítást a takarmányipari ágazat jelentős része felett.

6.7 Fennáll annak a veszélye, hogy a multinacionális cégek megpróbálnak befolyást szerezni a takarmányipar nagy területei fölött, ezáltal csökkentve a versenyt. Ha ez bekövetkezik, a takarmányüzemek száma drasztikusan csökkenhetne, és növekedhetne a közösségen belüli kereskedelem. Ebből nem következik, hogy a piac versenyképesebbé válna.

6.8 A kedvtelésből tartott állatok eledelét illetően a kisállattartóknak az összetevők jegyzéke helyett elsősorban megfelelő útmutatásra van szükségük arra vonatkozóan, hogy kedvencük számára mi a legjobb minőségű eledel. Arról is tájékoztatást kell adni, hogy bizonyos állatok számára mi a megfelelő mennyiségű eledel, és hogy az eledel teljes értékű vagy kiegészítő-e.

6.9 Mivel világszerte egyre nő a fehérje iránti kereslet, a takarmányágazatban nagy szükség van a kutatási és fejlesztési célú beruházások erőteljes növelésére.

Kelt Brüsszelben, 2008. szeptember 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁾ HL C 246., 2007.10.20., 12. o.